

EUROOPA KOHTU OTSUS

29. märts 1979*

Märksõnad

1. Uute liikmesriikide liitumine Euroopa Ühendustega – Ühinemisakt – Tõlgendamine – Kriteeriumid – Liikmesriikide võrdsuse põhimõte
2. Põllumajandus – Turu ühine korraldus – Üleminekuperiood – Lõppemine – Koguseliste piirangute kaotamist käsitlevad sätted – Täieulatuslik mõju
(EMÜ asutamislepingu artikkel 30 ja järgnevad artiklid ning artiklid 38 ja 40)
3. Uute liikmesriikide liitumine Euroopa Ühendustega – Ühinemisakt – Põllumajandus – Koguseliste piirangute kaotamist käsitlevad sätted – Erand artikli 60 lõikes 2 sätestatust – Õiguslik laad – Erisäte artikli 9 lõike 2 tähenduses – Puudumine
(Liitumislepingu artikli 9 punkt 2 ja artikli 60 punkt 2)

Kohtuasjas 231/78,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: komisjoni õigustalituse liige õigusliku esindaja ülesannetes Richard Wainwright, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o Mario Cervino, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

hageja,

versus

Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik, esindaja: assistant treasury solicitor W. H. Godwin, õigusliku esindaja ülesannetes, keda abistavad Leonard Bromley Q. C. ja P. G. Langdon-Davies Londoni advokatuurist, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Ühendkuningriigi saatkond,

kostja,

ja

Prantsuse Vabariik, esindaja: Guy Ladret de Lacharrière, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Prantsusmaa saatkond,

menetlusse astuv pool,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

mille esemeks on nõue tunnistada, et Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik ei ole täitnud oma EMÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi, kui ta jättis kehtetuks kuulutamata või muutmata värske kartuli impordipiiranguid puudutavad sätted,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed J. Mertens de Wilmars ja Mackenzie Stuart, kohtunikud A. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: H. Mayras,
kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Euroopa Ühenduste Komisjon nõuab 19. oktoobril 1978. aastal EMÜ asutamislepingu artikli 169 alusel esitatud hagi selle tunnistamist, et Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik ei ole täitnud talle asutamislepinguga pandud kohustusi, kui ta jättis enne 1977. aasta lõppu kehtetuks kuulutamata või muutmata riiklikud õigussätted, millega piiratakse värske kartuli impordi, see tähtaeg oli kindlaks määratud 22. jaanuari 1972. aasta lepingu (Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta Euroopa Majandusühendusega ning Euroopa Aatomienergiaühendusega) lisas esitatud ühinemistingimuste ja asutamislepingutesse tehtavate muudatuste akti (edaspidi ühinemisakti) artiklis 9.

2. Komisjon toob välja asjaolu, et enne ühendusega liitumist kehtis Ühendkuningriigis kartulituru riiklik korraldus, mis hõlmas muuhulgas värske kartuli impordi ja ekspordi järelevalvet.

1977. aasta jooksul komisjon väidetavalt hoiatas Ühendkuningriigi valitsust, et ühinemisakti artikli 9 lõike 2 kohaselt tuleb viimasel lõpetada kõnealuse toote impordile kehtestatud piirangud.

Sellele vaatamata teatas Ühendkuningriigi põllumajandusministeerium väidetavalt 28. detsembril 1977, et keeldu impordida Ühendkuningriikidesse kartulit kohaldatakse edasi kuni uue korralduseni.

3. Kuivõrd ühinemisakti artikli 60 lõikes 2 sätestatud üleminekuperiood lõppes selle akti artikli 9 lõike 2 kohaselt 1977. aasta lõpus, on Ühendkuningriik, kes jätkas pärast seda kuupäeva kartuli impordikeelu kohaldamist, jätnud komisjoni väitel täitmata oma kohustused, mis tulenevad asutamislepingu artiklist 30.

4. Oma kaitsekõnes väitis Ühendkuningriigi valitsus, keda toetas menetlusse astunud Prantsuse Vabariigi valitsus, et ühinemisakti artikli 60 lõike 2 kohaselt on õigus säilitada asjaomaseid koguselisi piiranguid kuni kartulituru ühise korralduse rakendamiseni.

Kuivõrd turgude ühine korraldus ei hõlma siiani kartuliturgu, on Ühendkuningriigil väidetavalt õigus säilitada selles sektoris omaenda riiklik korraldus.

5. Ühinemisakti artiklis 60 on sätestatud:

„1. Toodete suhtes, mida ühinemise kuupäeval hõlmab ühine turukorraldus, kohaldatakse algkoosseisuga ühenduses kehtivat süsteemi tollimaksude ja samaväärse toimega maksude ning koguseliste piirangute ja samaväärse toimega meetmete osas uutes liikmesriikides alates 1. veebruarist 1973, kui artiklitest 55 ja 59 ei tulene teisiti.

2. Toodete suhtes, mida ühinemise kuupäeval ühine turukorraldus ei hõlma, ei kohaldata I jaotise tollimaksudega samaväärse toimega maksude, koguseliste piirangute ja nendega samaväärse toimega meetmete kaotamist käsitlevaid sätteid nende maksude, piirangute ja meetmete osas, kui need moodustavad ühinemise kuupäeval osa siseriiklikust turukorraldusest.

See säte kehtib üksnes sel määral, mil see on vajalik, et tagada siseriikliku korralduse säilimine, ja kuni ühise turukorralduse rakendumiseni nende toodete suhtes.

3.“

6. Selle artikli näol on vastuvaidlematult tegemist erandiga artikli 42 suhtes, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Alates ühinemise kuupäevast kaotatakse algkoosseisuga ühenduse ja uute liikmesriikide vahelised ning uute liikmesriikide omavahelised koguselised impordi- ja ekspordipiirangud.

Selliste piirangutega samaväärse toimega meetmed kaotatakse hiljemalt 1. jaanuariks 1975.“

7. Artiklite 42 ja 60 tsiteeritud sätete abil kohaldatakse ühinemisakti artiklis 9 sätestatud üldist eeskirja, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Et kergendada uute liikmesriikide kohanemist ühenduses kehtivate eeskirjadega, kehtivad asutamislepingute ja institutsioonide poolt vastu võetud aktide kohaldamise suhtes üleminekumeetmena käesoleva aktiga ette nähtud erandid.

2. Kui käesoleva akti kuupäevade, tähtaegade ja erisätetega ei ole ette nähtud teisiti, lõpetatakse üleminekumeetmete kohaldamine 1977. aasta lõpus.“

8. Kohtuvaidluse pooled vaidlevad artiklite 9 ja 60 tõlgendamise üle, sealjuures väidab nii Ühendkuningriigi kui ka Prantsuse Vabariigi valitsus, et artikli 60 lõike 2 näol on tegemist erisättega artikli 9 lõike 2 tähenduses, nii et käesoleval juhul ei ole võimalik kohaldada 1977. aasta lõpu tähtaega, samas kui komisjon leiab seevastu, et kuigi artikli 60 lõike 2 näol on tegemist erandiga akti artikli 42 suhtes, ei saa seda sätet siiski käsitleda erisättena artikli 9 lõike 2 tähenduses, nii et sätestatud kuupäeval peaks olema täieulatuslik õiguslik mõju.

Seega tuleks vaadelda seda arvamuste lahknemist.

9. Kuigi artikli 60 lõige 2, kui seda vaadelda eraldiseisvana, tundub toetavat Ühendkuningriigi valitsuse seisukohta, ei saa selle seisukohaga nõustuda, kui pidada silmas ühinemisakti süsteemi tervikuna ja selle seoseid EMÜ asutamislepingu sätetega.

Lisaks sellele viiks taoline tõlgendus lubamatute tagajärgedeni liikmesriikide võrdsuse osas seoses teatavate ühise turu toimimiseks oluliste eeskirjadega.

10. Ühinemisakti artiklis 2 on sätestatud:

„Alates ühinemise kuupäevast on asutamislepingute sätted ja ühenduste institutsioonide poolt enne ühinemist vastu võetud aktid uutele liikmesriikidele siduvad ja neid kohaldatakse nendes riikides vastavalt kõnealustes lepingutes ja käesolevas aktis sätestatud tingimustele.“

11. Sellest sättest ilmneb, et ühinemisakti põhieesmärk on uute liikmesriikide lõimimine ühendusega.

Nimelt seetõttu on artikli 9 lõikes 1 sätestatud, et „käesoleva aktiga ette nähtud erandid“ kehtivad „asutamislepingute ja institutsioonide poolt vastu võetud aktide kohaldamise suhtes üleminekumeetmetena“ vaid selleks, et „kergendada uute liikmesriikide kohanemist ühenduses kehtivate eeskirjadega“.

Asutamislepinguga sätestatud üleminekuperiood lõppes juba enne ühinemist ning seega omandas asutamisleping juba enne ühinemist täieulatusliku õigusliku mõju, seega nähti ühinemisaktiga ette vaid täpselt kindlaksmääratud tähtajad ja tingimused, et lihtsustada nende liikmesriikide kohanemist ühenduses kehtivate eeskirjadega.

12. Seega tuleb ühinemisakti sätete tõlgendamisel võtta arvesse ühenduse aluseid ja süsteemi, nii nagu need on kindlaks määratud asutamislepingus.

Eeskätt ei ole võimalik tõlgendada asutamislepingu vastavaid sätteid, võtmata arvesse neid ühinemisakti sätteid, mis puudutavad koguselisi piiranguid ja nendega samaväärse toimega meetmeid.

Artiklit 60, mis käsitleb põllumajandustooteid, tuleb lisaks sellele tõlgendada ka silmas pidades asutamislepingu ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevaid sätteid, mille rakendamist kõnealune artikkel ilmselgelt hõlmab.

13. Koguseliste piirangute kaotamisega seoses toob ühisturu käivitamine asutamislepingu artikli 3 punkti a kohaselt esmajärjekorras kaasa kaupade impordi ja ekspordiga seotud tollimaksude ja koguseliste piirangute, samuti kõigi muude samaväärse toimega meetmete kaotamise liikmesriikide vahel.

Artikli 30 ja sellele järgnevate artiklite kohaselt kaotatakse üleminekuperioodi jooksul liikmesriikidevahelised koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed.

See säte, mis tagab kaubavahetuse vabaduse liikmesriikide vahel, on sedavõrd oluline, et ei võimalda selle sätte suhtes ühinemisaktiga sätestatud eriolukordade või erandite mitte mingisugust ülemääraselt laia tõlgendamist.

14. Mis puutub selle sätte seostesse ühise põllumajanduspoliitikaga, siis asutamislepingu artikli 38 lõike 2 kohaselt on ette nähtud, et ühisturu käivitamiseks ja sellest tulenevalt ka koguseliste piirangute kehtestamiseks rakendatavaid eeskirju kohaldatakse põllumajandustoodetele, kui põllumajandust käsitlevas jaotises ei ole sätestatud teisiti.

Kuigi artikliga 40 nähti ette, et üleminekuperioodi lõpukuupäev on ühise põllumajanduspoliitika rakendamise tähtajaks, võimaldavad artiklid 43 kuni 46 liikmesriikidel ajutiselt säilitada olemasolevad riiklikud turukorraldused.

Artikli 38 lõige 4, mille kohaselt „Põllumajandustoodete ühisturu toimimise ja arenguga peab kaasnema liikmesriikide ühise põllumajanduspoliitika kehtestamine“, toob esile soovi muuta esmatahtsaks tegevussuunaks ühisturu rajamise ja väljaarendamise, selleks kohustatakse institutsioone ja liikmesriike kehtestama sellele vastavas rütmis ühist põllumajanduspoliitikat.

Asutamislepingu artiklites 40 ja 41 nähakse ette põllumajandusturgude ühise korralduse rakendamise mitu eri viisi ning need sätted ei ole vastuolus turgude korralduse isegi sügava muutusega pärast üleminekuperioodi lõppemist, seega ei saa ühise põllumajanduspoliitika kehtestamise puudujääkide püsimine pärast selle perioodi lõppemist takistada ühisturu käivitamiseks nõutavate eeskirjade täitmist, eriti koguseliste piirangute keelu kohaldamist.

15. Sellest tuleneb – nii, nagu Euroopa Kohus on otsustanud oma 2. detsembri 1974. aasta otsuses kohtuasjas 48/74 (Charmasson) –, et pärast üleminekuperioodi lõppemist ei saa riikliku turukorralduse toimimise jätkumine olla takistuseks koguseliste piirangute ja nendega samaväärse toimega meetmete kaotamist käsitlevate asutamislepingu sätete täieulatusliku õigusliku mõjuga rakendamiseks, kusjuures sellega seotud turunõuetega seotud kulused rahastatakse edaspidi ühenduse institutsioonide vahendusel.

Asutamislepingus sätestatud üleminekuperioodi lõppemine nõuab alates sellest hetkest nende küsimuste ja valdkondade ühenduse pädevusalasse andmist, mille suhtes on sätestatud ühenduse ainupädevus, nii et juhul, kui ikkagi peaks tekkima vajadus võtta erimeetmeid, ei võetaks neid enam ühepoolset asjaomase liikmesriigi poolt, vaid ühenduse kehtestatud korralduse raames, millega tagatakse ühenduse üldiste huvide kaitse.

16. Kõike eelnevat arvesse võttes ei saa ühinemisakti artikli 60 lõiget 2, millega nähakse küll vastuvaidlematult ette erand artikli 42 suhtes, käsitada lisaks sellele veel erisättena kõnealuse õigusakti artikli 9 lõike 2 tähenduses.

Viimatinimetatud lõikes sätestatakse küll ühinemisakti üldpõhimõttena see, et „üleminekumeetmete kohaldamine lõpetatakse 1977. aasta lõpus“, kuid samas artiklis esitatud tingimust ei saa tõlgendada laias tähenduses.

Seda tingimust tuleb, vastupidi, tõlgendada sellises tähenduses, et sellega osutatakse vaid märkimisväärselt piiratud ja ajaliselt piiritletud erisätetele, mitte aga üldsätetele, mis hõlmab tulevast ja kindlalt määratlemata sündmust, nagu artikli 60 lõike 2 puhul.

17. Seda järeldust kinnitab Ühendkuningriigi poolt kaitstava alternatiivse lahenduse tagajärgede vaatlus.

Ühisturu toimimise jaoks nii olulise valdkonna puhul nagu koguseliste piirangute kaotamine ei saa ühinemisakti tõlgendada sellisel viisil, et sellega luuakse uutele liikmesriikidele määratlemata ajaks teistsugune olukord, kui asutamislepinguga sätestatav olukord, mis kehtib esialgsetes liikmesriikides.

Kui artikli 60 lõiget 2 käsitletak erisättena ühinemisakti artikli 9 lõike 2 tähenduses, sätestatakse sellega püsiv ebavõrdsus esialgsete ja uute liikmesriikide vahel, kusjuures viimastel oleks õigus keelata või piirata teatavate ühendusest pärinevate põllumajandustoodete impordi, samas kui esialgsed liikmesriigid on asutamislepingust tulenevalt kohustatud mitte kohaldama samade toodete impordile mingeid piiranguid, isegi kui need tooted pärinevad sellisest uuest liikmesriigist, kes kasutab artikli 60 lõiget 2.

Kuigi võib pidada õigustatuks, et uued liikmesriigid lubavad ajutiselt sellise ebavõrdse olukorra tekkimist, oleks ühenduse õiguse suhtes liikmesriikide võrdse kohtlemise põhimõtte vastane lubada liikmesriikidel sellist olukorda määratlemata aja jooksul pikendada.

18. Sellest tuleneb, et Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik on rikkunud asutamislepingust, eriti selle artiklist 30 koostoimes ühinemisaktiga tulenevaid kohustusi, kui ta jättis enne 1977. aasta lõppu kehtetuks kuulutamata või muutmata riiklikud õigusaktid, millega kehtestati piirangud kartuli impordile.

Kohtukulud

19. Kohtu kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on vastava nõude korral kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud.

Et kohtuvaidluse kaotanud pooleks on kostja, tuleb kohtukulud mõista välja temalt.

Kuivõrd komisjon ei otsustanud, et kohtumenetlusse astuv pool peab oma kohtukulud ise kandma, siis tuleb kodukorra artikli 69 lõike 2 esimese lõigu viimase lause kohaselt hüvitada kohtumenetlusse astumise kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik on rikkunud asutamislepingust, eriti selle artiklist 30 koostoimes ühinemisaktiga tulenevaid kohustusi, kui ta jättis enne 1977. aasta lõppu kehtetuks kuulutamata või muutmata riiklikud õigusaktid, millega kehtestati piirangud kartuli impordile.

2. Mõista kohtukulud välja kostjalt, välja arvatud kohtumenetlusse astumise kulud.

3. Kohtumenetlusse astumise kulud hüvitatakse.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore

Sørensen O'Keefe Bosco Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 29. märtsil 1979 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher